

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

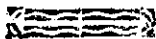
Indult BÉTSBŐL Szombaton 17. Oktoberben 1789.

*Reddidit Austriacis Victor Laudonius Urbem
Quæ per Lusira decem Turcica signa tulit!*

B É T S.

Mi hir Bétsben? Itt annyi most az örvendetes
hir, hogy ha az ékesen szollás' leg-első Mestere
Cicero minden irás és szollásbéli tehetségét öszve
szedné, tsak hogy a' múlt Szeredai győzedelmi in-
nepet le-irja, vagy elé-befzélje, nem tseleked-
hetné.

Mikor a' Belgrád meg-vételének örvendetes hi-
rével F. M. L. Klébek a' Bétsi Ts. Királyi Udvar

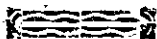

tornáttzába meg-érkezett, és magát reggeli 8 óra-
kor, mikor éppen haját fösülteti vala ő Felsége,
bé-jelentetvén; meg-vízik a' hirt ő Felségének,
hogy Gen. Klébek itt vagyon, fel-szökik ő Felsége
a' fösülő-székről, eleibe mégyen Klébeknek, és ez egy
szóval az Ujságot ki-mondván, hogy *Laudon* Bel-
grádot edgyezéssel meg-vette, nem tudá ő Felsége
örömében mit tsináljon; meg-fogá karjánál fogva
Klébeket, és bé-vezeté magához; és *Laudonhoz* egy
maga Kurirját küldvén ezt írá *Laudonnak*, a' mint
közönségesen hirtelik:

Kedves Laudonom!

Kegyelmednek az Austria Ház mellett tett
véghetetlen nagy szolgálatait mivel jutalmaztassam-
meg, annak fel-találására nem vagyok hirtelen e-
légséges. Imé az én szives indulatomnak világos je-
léül nagyobb jutalmat a' Kegyelmed érdemének nem
küldhetek, mint ezt a' Tsillagot, mellyet meg-ból-
dogült édes Atyám-is 's magam-is az Uniformisun-
kon fokáig vífeltünk. Egész Táborának, az első
Tifztól fogva az utolsó köz-emberig, jelentse az
én rend-kivül való örömemet, és erántak való szí-
ves indulatomat s. t.

Ekkor, ugy beszélik, maga le-vevé ő Felsége
a' maga Uniformisáról azt a' Briliántos-tsillagot,
mellyet Isten tudja mennyire betsülnek, és el-küldé
Laudonnak; mely ha így vagyon, a' mint hogy
Bétsben közönséges hir, tehát *Laudon* Hertzegi mél-

társágra emeltetett; rövid nap alatt bizonyosobban meg tudjuk.

Ez a' múlt hétfőn vala, hogy ezen örvendetes hírrel Gen. *Klébek* meg érkezék, az óltától fogva Bétsben nints vége hozsza az öröm innepnek, és az ezenként öszve-todúlt nép öröm-lármájának, melyhez hasonlóról soha még a' Historiák sem emlékeznek, nem hogy valaki illyent ért volna többé Bétsben.

A' múlt Szeredán vala a' rendes hálákot adó, győzedelmi pompás innep, mely le-irhatatlan módon mene véghez. — Már reggeli 9 és 10 óra között, egy szörnyű nagy Sereg *Sárvét* adó Gránát-főrség hadi-tort áll vala parádében, a' Szt. *István* Temploma' kerítésében. Minden Bétsben találtató hadi-nép, szép rendel fegyver nélkül gyülének-bé a' Templomba; a' Polgárság hasonlóképpen Tiszti *Uniformában* hadi-rendbe; minden Szerzetefek, Pappok, gyülekezetek zászlóval, énekelvén Szent! Szent! s. t. bé gyülekezének. A' Magyar és Lengyel Test-örzök Gala-köntösben valának; az egész Ts. Királyi Udvar, minden *Dikasztériumok* nem különben. Egy fertály 12-re meg-érkezék ő Felsőge-is a' Szt. *István* Templomába egész Udvari pompával, elől menvén lovan a' Ministerek és a' Követek.

Már most az úttzákon, nevezetesen a' Szt. *István* Temploma körül; ha valaki egy töt el-ejtet, nem esett-le a' földre, meg-akadott valakiben, oly

végzetlen sokoságot kellett itten tolyongani képzeln, ugy hogy, a' sokoság között útat mezittelen fegyverrel tsináló Lovas-katonaságot, a' rappedt sokoság ugy körül vette, hogy nem hogy útat készíthetet volna, de meg sem mozdúlhatat helyéből. A' Szt. István Templomába leg-alább-is kel gondolni 80-ezer embert.

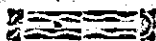
Midőn ő Felsége és az egész F. Udvar, az ugy nevezett *Gráben* utzában ment volna a' Templomba, végzetlen tapsolás és *Vivát!* kiáltás támoda a' rettentő sokoság között; mely vég-nélkül-való örömet látván, a' maga rend-kivül-való szerentsjén érzékeny szivü Tsászár, meg-törölgetvén szemeit az öröm-gönyvektől, mind a' két kezével köszöni vala a' népnek. De ugyan-is — ha tsak 2 hónapokig nézünk-is vissza a' mi előbbeni környülállásainkra, és azt a' mostanival össze-hasonlítjuk, kit ne érzékenyittens ezen rend-kivül-való szerentse?

Midőn a' Szt. István Templomában, a' fejjebb irt mód-szerint folya az *Isteni* hálá-adó-tisztelet, a' kerittésben álló Gránátérfok 3 tüzet adának, melyre a' Vár-fokaira ki-rakott 60 nagy ágyuk-is mind annyiszor meg-szollallának: az utzáknak minden szegeletein, a' Vár-sántzainak minden Bátyáin musikások valának, és az ott tolyongó sokaságnak musikálnak vala — ki egyébb musikát nem tudott, füttyerelt, ki ezt se tudta, bögött örömébe mint a' vad szamar Vemhe — ezen öröm-innep le-irhatatlan.

Dél-utánni 1 és 2 óra között leve egy kis tsendéség; midőn az Udvar is a Templomból hazatérvén, mások is ebédhez kénytelenítettének ülni; de ez igen keveset tart. Már 3 és 4 óra között minden szegyeleteken tzedülák valának (kétség kívül titkon a néptől; mert ő Felsége nem parancsolta) ki-rakva, hogy a' kinek a' Várban csak egy ablaka nem lészzen meg-világosítva, bé-fog verettetni.

El-jöve az este, kezd fetétedni! — de itt már ujjal szerezném mutatni Olvasóimnak a' dolgot; mert le-írni nem lehet — az egész Városban minden ablakba 2 — 3 — 4 — sőt 5 gyergyát-is gyujtának; még pedig többnyire fehér viafz-gyertyákat; az úttzáknak nevezetesebb részein, a' Dicastériális épületeken, véghetetlen fok házokan, minden Olzlopokon, mesterséges világosítás között lehet vala ezen írást olvasni: *Éllyen II-dik JOSEF!* *Éllyen Laudon!* *Köburg!* és *Hohenlőhé!* (mert *Hohenlőhé-nak* is ezen győzedelmi Öröm-innepén érkezék-meg Tudósítása, mely hátrább lészzen); és ezeknek képeik ezer's meg ezer helyeken valának világosítva ki-rakva. Vóltának ollyon kortszárók, kik ingyen mérk vala a' fert és bort. — Sokon az alacsonyabb sorsuak közzül Fársáangi köntösbe valának, az ablakakon, majd minden uttzákban, lödöznek vala-ki.

Az Univerfitásnak szabad Bálja vala és Muzikája, körül lévén az egész épület ógő fákjákkal; és
viafz

viasz gyertyákkal véve. — Minden Komédiákba ingyen bocsátatának-bé az azt nézni és hallani kívánok; de ezekben csak az emberi nemzet sepreje gyűlvén ilyenkor, azokban még csak a' Muzikát sem lehet hallani, nem hogy a' Játékosok' beszédjét 's énekét, olly nagy vala a' tolyongok' lármája. Egy szóval, minthogy ezen öröminnepet 100 Kontz pappirosra valóságosan le nem lehet írni, gondoljanak az Olvasók egy 300-ezer főből álló tolyongó fokoságot, egy olyan roppant Városban, mint Béts nyüsögni és kiabálni egy étzaka, hól leg-alább 5 milliom gyertya és fáklya, melynek nagyobb része viasz, világosít. A' gombos töt a' földön mindenütt meg-lehetet látni az egész belső Városban, és a' Külső-Városnak-is nagyobb részében.

Azt mondják, hogy ő Felsege maga *Laudonné*-hoz ment, és azt kívánta tőlle, hogy kérjen a' mit akar; de *Laudonné* ezt felelte volna: Felseges Uram! Nékünk se, gyermekünk, sem más ollyos atyánkfia nintsen, hogy valamire szükségünk volna; magunk pedig mind ketten öregek vagyunk, és a van, a' mivel élünk, hanem inálalom Felsegadet, méltoztassék a' szegényekre tekinteni, hogy a' hús és kenyér oltsobb légyen. — Eddig a' győzedelmi pompa innep' le-irása.

Ihol ismét az Udvari Tudófsít:

(**) Octob. 14-dikén, délhén érkezett-meg, mint Hir-mondó, a' *Tertzitól* való Kapit. Gróf *Strafsoldó*,

F. M.

F. M. L. Hertzeg *Hohenlöhétől* ő Felségéhez, azon egy előre való jelentéssel; hogy Octob. 7-dikén 3 Batalion a' *Splényi* Regimentjéből, 2 Bat. az Erdélyi Oláh Regimentből, 2 osztály a' *Szávoja* Dragonyosokból, és 2 osztály a' *Leopold Toskána* Regimentből, 5 ágyukkal, és 3 Haubitz-mozsárral, *Stader* és *Leonárdó* Generálmajorok kísérése alatt, *Portseny*hez meg-érkeztek; az ottan lévő ellenséget meg-támadták és meg-verték; és ennek alkalmatosságával az egész Török ott lévő Tábort, a' *Portsenyi* élés-tárházat, igen sok vágó marhát és sok egyéb dolgokból álló gazdag prédát nyertenek. — Oktob. 8-dikán meg-érkezett *Kara Musztafa* egész Seregével, a' mely 10-ezerből állott, és 5 ágyukkal fel készítve vala, olly tzállal, hogy H. *Hohenlohét* meg-támodja; a' Hertzeg *Hohenlöhé* előre tudván az ellenségnek szándékát és érkezését, oly helyekre rendelte maga népét, hogy az ellenség egész Seregével a' keletzébe érkezett: ekkor mindenfelől, de fő-képpen a' mi Lovasaink az ellenségre olly magyarosan ütének; hogy az ellenség nagy vesztesége után meg-futamtatván, *Vajdényig* kergettetett; edgy része az ellenség gyalogjainak, a' mely a' miénknek jobb-szárnya ellen indúlt vólt, külön választatott, és ezeknek az erdőben vadászfokra indittatott mi-töllünk egy csoport. Az egész ellenséges Sereg szélllyel veretett és el-szélesztetett, abból 1500, kik között maga *Kara Musztafa* is elesettnek lenni mondatik, a' tsata helyén halva maradt: elevenen fogattak-el közülök csak 12-ten, de az erdőben el-bujkáltak közül még többen is talál-

láltatnak és fogatnak-el. Mind az 5 Török ágyuk hozzá tartozóikkal, 50 Zászlók, fok külömbb külömbb-féle fegyverek, az egész Török Tábor, a' Vajdényi és a' Tirgu-syluji élés-tárházak, és igen fok vágó marhák jutottak vizfontag a' mi győzedelmeseinknek vitéz kezeikre; és külömben-is a' Legénység elég gazdag prédát nyert. Részünkről a' veszteség igen kevés; maga a' H. *Hohenlóhé* egy vak-ütést kapott a' jobb tzombján. A' Hertzegnek bizonyossága-szerint a' miéink álhatatoson viaskodtak, és nagy bátorsággal meg-tartották a' rendet. Ezen egész Történetről a' Hertzeg bővebb Tudósítást küldeni ígérte. (***) a' miéink közül 50 esett-el.

Apró megjegyzések.

A' F. Tsászárnak már 2 hetektől fogva Bétsben vagyon, és a' leg-friszebb állapotban.

Gróf és Feldmarsal *Hadik* Ur ő Excellentiája már annyira meg-gyógyult, hogy a' maga Hivatalt folytatja.

Belgrádnak Komendánsává, és Serviának Gubernátorává tétetett Gróf és Feldmarsal *Vallis*. — Gróf *Thurn* a' meg-hólt Gen. *Rouvroa* Sergét elnyerte.

A' Felséges Tsászárnak a' Tseh-orzági vólt Komendérazót *Vallis* Urat, és a' Belgrád körül az ágyuzó Sergek mellett vólt fő-igazgató Gen. Gróf

Kol-

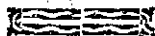

Kollorédót valóságos Feldmarsalokká tette, és *Valist* a' *Laudon* Táborához rendelte.

Belgrádban 8 Batalion gyalogság maradt, a' több részével pedig a' Tábornak *Laudon* újabb munkához kíván fogni.

Belgrádból egy Tiszt Ur, ki Sept. 30-dikán a' Konstantinápolyi Kapu-felől való bérontáskor, és elfoglalásakor a' Külső-Városnak jelen-volt, azt írja: A' mi Sergünk áll vala 30 Kemény-lövökből, 200 munkásból, 1 Kompani *Alvintzi* Gránátérosaiból, az *Eszterházi Miklós* Lászbattalionából, és egy *Prájsz* Batalionából; és Generál *Sztároy* vala Vezérünk. Mintegy 9 óra tályban kezdék a' bérontáshoz; de a' Sorompoknál szinte egy fél óráig kellett az ellenségnek tűz-záporát kiállanunk. Kapitány *Plánkét* itt 2 flinta gollyóbis által veszedelmesen sebesítették-meg; a' fő Hadnagygya hasanlóképpen, az all Hadnagy pedig ugyan ezen Kompaniából el-esék. Azok a' Sorampok, mellyeken itt keresztül kel vala rontanunk ollyon vastagok és kemények valának, hogy az ágyuk-is azon részt csinálni nem valának elégségesek; igen nagy bajjal dölthettünk ki két Sorompót, és ezen a' kis részen kellett vala egész Sergünknek által-szivárgani, és az alatt a' leg-nagyobb gollyóbis elsőt ki állani. — Az *Eszterházi Miklós* Sergebéli Kapitány *Hofmátszter* egy lankott gollyóbist kapott, mely testéről leest, fő Hadnagy *Gillik* 2 furaló gollyóbist, Hadnagy *Handelszberg* pedig egy fejét futalva talált,

de

de nem sok kárt tett gollyóbit, Zászlótartó *Malfá-*
tinak pedig a' forkát keresztül lötték. — A' mi
 Sergünkből mind öfzve el-ellenek 150 Legények. —
 Generál *Sztáray* mindég jelen vala a' leg-vezedel-
 mesebb helyeken, és vitézségre bátorítja vala né-
 népét.

Belgrádban 300 ágyut kaptunk prédában, H.
Kóburg mindeneftől 91-et; a' Számvetés-ízerint ezen
 hadakozásban meg-fosztottuk a' Portát 440 egynéhány
 ágyuitól. — Mind Belgrádban, mind a' H. *Kóburg*
 Táboránál olly óltsó a' *Kávé*, hogy a' Húszár
 a' Lovát is ezzel abrakolná, ha nem pörűszegne
 tölle.

Generál *Filó*, az a' mindenek előtt esmeretes
 Vitéz, a' Nagy Vezérről esett tsata előtt, meg-holt
 Kolikában.

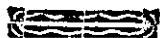
A' Bétsi Udvarhoz rendelt Anglus Követ Ritter
Kójt Ur a' napokban meg-érkezék Bétsbe.

A' mondatik, hogy nem régiben parantsolat
 ment volna *Máriatzelbe*, hogy az ott lévő Templo-
 mi kintseknek szemlélésére az ott járókat bé-botsás-
 sák, és a' kiknek fog tétzeni, a' Böldegságos Szüz
 képénél a' magok áldazó ajándékjokat le-tehes-
 sék. —

Vukásovitsnak-is egy Kurirját mondják megérkezettnek lenni, ki azt a' hirt hozta volna, hogy a' *Skutari Basát* meg-verte; de minthogy ezen történetről mi még semmi bizonyost nem irhatunk, várakozzunk a' további tudósításokra.

Dubitzára-is rá-ütöttek vala 7000 Törökök; de Generálmájor *Jelletsits* Ur által vitézül visszaverettek, és nekünk a' sebeseken kívül csak 2 embereink mondotnak el-esleknék lenni. Itt Generál Májor *Jelletsits* Ur el-bámúlt a' mi kevés számból álló Horvátjaink' kéz vitézségeken. Azt írja Májor *G. Gyulairól*, hogy ebben az időben éppen nyavallyás ágyban fekszik vala; ki hogy az ellenséget löni hallotta fel ugrott, és egy *Bánál* Seregbéli Batalionnal az ellenségre-ütött. — Ezen támadásakor az ellenségnek egy Horváth katona nem lévén jelen, annak ifjú felesége kezébe kapta fegyverét és keményen tüzelvén az ellenség ellen, siettségből visszafordulva találta a' töltést fegyverébe tenni, mely annakutánna el-nem sülvén; az ágyuknak's más hadi-készületek' húzásában és hordásában olly szorgalmatos bátor szível forgalódat, hogy midőn ez ő Felségének fülébe jutott volna, 24 arannyokkal ajándékozta-meg. Az Afzszonyok sem alutt-tejes fazakok mindenütt! Belgrád alatt a' Törökök mindenestől fogva 800 embernél többet nem vesztettek; a' mi veszteségünk pedig, ha igaz, mint egy 500 fejekre számláltatik.

Hertzeg *Eszterházi Antal* Gránátéros Kapitány Ur, már 4-dikben jobban érzette magát, és nagy reménységünk vagyon, szól az író, hogy a' maga terhes sebjeiből ki-gyógyúl. Ugyan ezen szerentsétlen Hertzeg alatt vólt Hadnagyok *Horváth és Tsörgei* Urak meg-sebesítették.

Generál *Brentánovak*, a' Belgrádra való rohanásban el-lőtték a' lovának edgyik bal-lábát a' lolla.

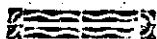
Midön Feldmarfal *Laudont* a' Táborig szekerekben fogott ló itt meg-rugta, le-vevék a' Lováról, és öleken vivék egy nem meszfze lévő Battériához, hól le-fekteték egy Köppenyege. Midön ezt a' nép észre-vette vólna, hogy *Laudont* vífzik, azt gondolák, hogy meg-sebesített, és már tsak hamar rémülés lett vólna az ötet szivéből szeretett nép között, de minekutánna a' népnek értésére adták, hogy van a' dolog, meg-örvendett a' nép. *Laudon* már meg-gyógyúlt ebből.

Midön a' Belgrádi Rátz Vároft a' miéink meg-vették, a' Konstantzinápolyi Kapunál egy ágyura
és

és egy ágyuzó Pattantysra talála a' mi népünk, ki töllünk tavaly szökött vala-el. Ez egy hofzfú és könnyü lántzal a' maga ágyujához vala lán-tzolva, és edgyet sem akara szállani, mind addig, mig ötet némely Pajtásai meg-esmerék; akkor leg-sótan el-ájula.

A' Belgrádi Vámom a' Porta esztendönként 100-ezer tallérnál több jövedelmet vett-bé; nem kis kára hát ez a' Portának? Azért állott ez an-yi tüzet-ki, hogy ez Kóltsa vala a' Török föld-nek; már 11-szer vólt Belgrád ostrom olatt.

A' győzedelmi pompa és innep alkalmatofságá-val Bétsben egynéhány helyt vóltanak Húszárok ki-téve meg-világosított Rámák között, hól a' Törö-köket lábaikkal tapodják vala; némely Húszárok hajoknál fogva viszik vala a' Törököt fogságra. Minthogy ez Bétsben történt, és szemeinkel láttuk, méltó az emlékezetre; mert más katonának nem vólt

volt képe ki-téve, az ő Felsége és a' már nevezett
3 Vezérek képen-kivül.

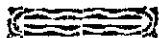
Tudósítás.

*Füskúti Landerer Mihálynál Pofonyban, Pesten és
Kafszán találtattnak e' következő ujj ki-nyom-
tattott Könyvek:*

*Vóltér Urnak Henriása Magyar Verseken Fran-
tizia nyelvből fordítottatott a' Tifzán-túl lévő Refor-
mátusok' Districtusának néhai nagy érdemű Super-
tendense idősb Szilágyi Sámuel Ur által. Képek-
kel 8-vo maj. Pofonyban 1789. 1 for. 8 kr.*

*A' Keresztségnak Orvosi szemekkel való Meg-
vizsgálása 8 vo Pofonyban 1789. 15 kr.*

*Magyar Virgilius I. Darab. Maro Virgilius
Publiusnak Eklogái, az az : Pásztori Versei, fordí-
totta Köszegi Rajnis Josef, 12 Képekkel 8-vo maj.
Pofonyban 1789. 1 for. 40 kr.*

Az Ujj Tanítás' Mődja és a' Levél-Iró 8-vo
Kasán 1789. 30 kr.

Kis Magyar Frazeologia, közre bocsátá *Máriasi*
István 8-vo Pofonyban 1789. 40 kr.

Etelka egy igen ritka Magyar Kis-Afzszony Vi-
lágos-Váratt, *Arpad* és *Zoltán* Fejedelmink' ideik-
ben 8-vo maj. Pofonyban 2 for.

Báró Trenk, Fridrih emlékezetre méltó életének
Historiája III. Darab 8-vo Pofonyban. 3 for.

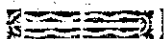
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gróf *Pontifz*, avagy a' tulajdon *Fia* által meg-
ölettetett Atyának szomorú Történeti 8-vo Pofony-
ban. 20 kr.

Geszner Idylliumi, fordította *Kazinczy Ferentz*
8-vo Kasán. 40 kr.

Máttyus M. D. Ó és Ujj *Diaetetica*, negyedik
Darab. 1 for. 15 kt.

Mind a' négy Darab 6. for.

Sigvárt' Klastromi Történeti 8-vo Pofonyban II
Darab. 2 for.

Ezek a' Könyvek — és találtattnak

Bétsben. Könyv-áros *Zierch Christján* Urnál.

Györött. Könyv-áros *Müller Ferentz* Urnál.

Debretzenben Könyv-áros *Imre János* Urnál.

Szebenben (Erdélyben) Könyv-áros *Hochmeisz-
ter Márton* Urnál.